

**Патріотичний персоналізований мурал міста Києва як ретранслятор
української національної ідентичності**

Середовище міста – специфічний простір, який схильний до швидких змін під тиском кон'юнктури різного характеру. Українське місто, і зокрема наша столиця Київ, під впливом нещодавніх подій, стало таким собі ретранслятором зростання української національної ідентичності через вуличне образотворче мистецтво.

Найбільш виразним компонентом національної ідентичності будь-якої нації виступають історичні персоналії, які зробили той чи інший внесок у культуру чи історію держави. Після Революції Гідності у суспільстві зріс інтерес до відомих людей, які змінили хід історії нашого народу. Столиця як авангард культурно-політичного простору України, почала заповнюватись персоналізованими муралами – зразками сучасного образотворчого монументального мистецтва. На думку соціолога Сергія Барсамова ідеологічні графіті володіють значним інтеграційним потенціалом для соціуму, оскільки зазвичай мають високу художню цінність та насиченість символізмом. [1]

Загалом київські персональні мурали можна поділити на дві категорії:

- 1) Суспільно-політичні (мурали присвячені українським політичним та історичним діячам)
- 2) Культурологічні (мурали присвячені українським письменникам, поетам та діячам культури загалом)

Хоча тут існує певна суперечність, оскільки деякі діячі культури у свій час, сповідуючи ідеал людини-універсала, займались й активною політичною діяльністю. Однак потрібно враховувати факт того, що мурал є публічним об'єктом і таким чином презентує загальну позицію щодо зображеної на ньому особистості.

Візьмемо для прикладу постать нещодавно втіленої у стінописі постаті Михайла Грушевського [2], який був видатним істориком та етнографом, але для широкого загалу українців він більше відомий як перший президент України (юридично Української народної Республіки) [3]. Поширена хибна думка, що він нібито пробув на цій посаді лічені години через швидкоплинний пронимецький державний переворот. Скоріше слово «президент» з'явилося через вульгарний переклад французького словосполучення *President du Parlement D'Ukraine* та його поширення у екзильному середовищі істориків [4]. Потреба мати власний інститут президенства ще до радянської окупації як символ демократичності та боротьби українців за незалежність, трансформувалась у живучу ідеологему. Політичний міф є феноменом притаманним будь-яким державам, але у

даному випадку ми маємо значний рівень нівелювання образу Грушевського як визначного вченого.

Інший мурал, який зображує Гетьмана Павла Скоропадського [5] теж є репрезантом теми української державності. Діалектично мурал Грушевського і Скоропадського пов'язані, оскільки Павло Петрович очолив Україну, змінивши у ході вищезгаданого перевороту, голову Центральної Ради. У його особі ми маємо символ стабільності, розбудови сильної монархічної влади та актуальної мілітаризації, на фоні сучасної російської агресії, державних структур. Цікавим є той факт, що Українська держава використовувала сучасний вексилологічний символ України – синьо-жовтий прапор, а не жовто-блакитний як УНР. Хоча звісно замовчується факт німецьких окупаційних реквізицій, реакційна політика щодо селян та демарш Скоропадського у сторону потреби входження Української держави у федеративну «білу» Росію. [6, с. 667-668]

Монументальне зображення Лесі Українки, яке виконав австралійський художник [7], з символічної точки зору можемо віднести до культурологічного типу муралів. Леся Українка теж була політично активною особистістю, оскільки походила з давнього українського аристократичного роду. Але за часів радянської влади акцент було зміщено в сторону соціал-демократичної позиції Лесі Українки та її творчості як жінки-революціонерки. Українська вишиванка, зображена художником на стінописному образі поетеси у поєднанні з її етнімічним псевдонімом є прямим натяком на образ України.

Графіті монументального типу, присвячене Сергію Нігояну є суспільно-політичним різновидом муралів. Трагічна доля цього молодого чоловіка теж наповнена рядом символів, які можуть проектуватись на теперішнє та майбутнє Української держави. Син вірменських біженців з Нагірного Карабаху [8], який загинув одним з перших [9] у боротьбі за свободу та демократію в Україні. Такий набір біографічних фактів апелює до формування української політичної нації, де представник будь-якої етнічної спільноти ідентифікує себе повноправною частиною українства. В цілому мистецтвознавці вважають героїчно-трагічні сюжети і лаконічність форм (а саме таким є даний мурал) одними з головних детермінант образотворчих монументальних творів. [10, с. 361-362]

Потрійне графіті на вулиці Грушевського з зображенням Франка, Шевченка і Лесі Українки, створене у лютому 2014 року більш відоме під назвою «Ікони революції» [11], теж набуває сенсу твору з культурним підтекстом. Класичні портрети українських духовних поведирів були прикрашені атрибутами Революції гідності – будівельними шоломами та лицевими пов'язками. Маємо яскравий приклад культурологічної рефлексії модернізації образу борця. Ідеї презентовані даними персонами є актуальними і донині, але форма їх досягнення змінилась і виразилась у формі громадянського спротиву насильству відірваній від суспільства тогочасної держави.

Більшість муралів, які зображують важливих для українців персон, створили іноземці, зокрема Александре Харту, Гвідо Ван Хелтен [12] та інші, що може свідчити про зростання інтересу Заходу до неосвоєного урбаністичного простору Києва та теми України загалом. Наповнення Києва монументальним мистецтвом такого плану може свідчити про зростання темпів міжкультурного обміну нашого суспільства з доробками інших країн.

Список використаних джерел та літератури:

1. Барсамов Сергей Александрович Субкультура граффити: социальная организация и перспективы интеграции [Электронный ресурс] / Сергей Александрович Барсамов // СИСП. 2011. №4. Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/subkultura-graffiti-sotsialnaya-organizatsiya-i-perspektivy-integratsii>
2. У Києві з'явився мурал з Грушевським. [Електронний ресурс] // Українська правда. Київ. – Режим доступу: <http://kiev.pravda.com.ua/news/5652d8c7acf3e/>
3. Грушевський Президентом України не був Але нас вперто переконують у протилежному [Електронний ресурс] // Львівська пошта. – Режим доступу: <http://www.lvivpost.net/suspilstvo/n/1454>
4. Комаровский А. Михаил Грушевский – первый президент Украины? [Електронний ресурс] / А. Комаровский. – Режим доступу: <http://www.proza.ru/2008/10/08/332>
5. Новий мурал у Києві: фасад будинку біля вокзалу прикрасив портрет українського гетьмана. [Електронний ресурс] // Новое время. – Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/ukraine/events/novij-mural-u-kijevi-fasad-budinku-bilja-vokzalu-prikrasiv-portret-ukrajinskogo-getmana-foto-85680.html>
6. Історія України: навч. посібник / В.М. Литвин, В.М. Мордвінцев, А.Г. Слюсаренко. – Київ, 2002. – 957 с.
7. У центрі столиці майже домалювали мурал на честь Лесі Українки [Електронний ресурс] // 5 канал. – <http://www.5.ua/kyiv/U-tsentri-stolytsi-maizhe-domaliuvaly-mural-na-chest-Lesi-Ukrainky-87028.html>
8. Сергій Нігоян. [Електронний ресурс] // Небесна сотня. Портфоліо. – Режим доступу: <http://www.nebesnasotnya.in.ua//portfolio/sergij-nigoyan/>
9. Перші герої Небесної сотні: минув рік з дня загибелі Нігояна та Жизневського.[Електронний ресурс] // Телевізійна служба новин – Режим доступу: <http://tsn.ua/ukrayina/pershi-geroyi-nebesnoyi-sotni-minuv-rik-z-dnya-zagibeli-nigoyana-ta-zhiznevskogo-404293.html>
10. Аполлон: Изобразительное и декоративное искусство. Архитектура: Терминологический словарь / Под общей редакцией А.М. Кантора. – Москва, 1997. – 735 с.
11. На Грушевського з'явилися Франко, Шевченко та Леся Українка у касках та протигазах [електронний ресурс]. // Факти. ICTV – Режим доступу: <http://fakty.ictv.ua/ua/index/read-news/id/1503487>

12. [] // - : <http://podrobnosti.ua/2Q45911-hudodznik-z-avstral-malju-lesju-ukranku-na-budinku.html>

XX
[1, .256].

XXI [2, .3-4].
(VI-VIII .), (3-2 . .), (XV-XVI .)[3, .12].

XX XIX -
B. XX
« » : « » [4, .539].

C.203]. » [5,